Kaiku 5.10.1948

Kyösti Kallion hevonen oli viedä hengen

Kaiun matkakirjeenvaihtajalta.

Vanha toimittaja muistelee maisteri Kivekkään aikoja.

Vuonna 1893 liittyi sanomalehti Kaiun toimitukseen aputoimittajaksi, kuten siihen aikaan oli tapana päätoimittajan rinnalla ja eroitukseksi hänestä toimittajia kutsua, ylioppilas Juhani N. Meklin. Samana vuonna oli oli nuori Meklin suorittanut ylioppilastutkintonsa, mutta jo kaksi vuotta aikaisemmin, v. 1891, oli ilmestynyt Otavan kustannuksella runokokoelma "Kevättuulahduksia", jonka tekijä käytti nimimerkkiä Niilo Mantere. Ilmeisesti oli tämän eittämätöntä lahjakkuutta osoittavan kokoelman tekijän oikea nimi jotain tietä kantautunut Kaiun perustajan ja toimittajan, maisteri K. F. Kivekkään korviin — olettamus jäi tällä kertaa vielä tarkistamatta — ja riitti suosituksekseni, varsinkin kun nuorukainen muutenkin mainittiin nuhteettomaksi aatteenmieheksi. Kivekäs tarvitsi apulaisen ja hän kutsui Iistä nuoren Meklinin Kaiun toimituksen jäseneksi. Tämän nuoren runoilija-toimittajan kanssa, josta sitten tuli pappi (vsta 1906 lähtien Merenheimo) ja joka jo vuosikymmeniä on vaikuttanut sielunpaimenena peräti naapuriseurakunnassa, Oulunsalossa, on ollut puhetta näistä ajoista ennenkin, mutta vasta nyt saattoi nimimerkki toteuttaa aikeensa ja merkitä mustana valkealle muutamia muistoja ja tapauksia tältä toimitusajalta.

Rovasti Merenheimo aloitti muistelmansa kertomalla, että tänä aikana — vuoden 1893 syyskuusta v. 1894 vuoden loppuun — tapahtui sekin kumma, että suomenkieli julistettiin Oulussa viralliseksi kieleksi. Hänelle on jäänyt erikoisesti mieleen kuinka maisteri Kivekäs maaherra Malmqrenin luota palatessaan ilmoitti toimituksessa, että nyt suomenkieli on julistettu kaupungin virallisekseni kieleksi. — Tätä ennen, kertoi rovasti M., mutta myös tämän jälkeen, sinä aikana, jona minäkin omalta vähäiseltä osaltani jouduin osallistumaan toimitustyöhön, jouduttiin taistelemaan ruotsalaisuutta vastaan. Suomalaisuuskysymys oli vielä polttopisteessä. Kivekäs oli ivrkkä suomalaisuusmies eikä kärsinyt mitään puolinaisuutta. Kun nuorena ylioppilaana tulin toimitukseen sanoi Kivekäs, että hän lausuu minut tervetulleeksi samoin sanoin kuin hänet oli lausuttu tervetulleeksi Uuden Suomettaren toimitukseen: "Sinulla tulee olla paksu selkänahka, sillä iskuja tullaan saamaan ja antamaan."

— Eräs piirre Kaiun silloisesta asemasta, jatkoi rovasti M., on, että Kaiun vaikutus niihin aikoihin oli niin valtavan suuri, että Kaiun kanta yleensä ratkaisi kaikki, vieläpä esimerkiksi sen ketä talonpoikaissäätyyn valittiin edustajiksi Oulun läänistä. Mm. oli Kemin tuomiokunnan vaali. Olin esittänyt, kun edellinen valtiopäivämies oli tehnyt pahan siveellisen hairahduksen, niin ettei häntä voitu ajatella enää valtiopäiville, että Kemin tuomiokunnasta valittaisiin Pekka Aulin Iistä. Aulin oli kirjoitellut Kaikuun kunnallisista kysymyksistä Kivekäs suostui ehdotukseeni. Kun en tietenkään voinut itse tehdä ehdotusta hankin kahden henkilön allekirjoituksen — nämä henkilöt olivat maanviljelijä Nordberg ja kapteeni F. Arfman — ja kirjoitin ehdotuksen. Kivekäs ryhtyi ajamaan asiaa perustellen kantaansa mm. Aulinin omilla kirjoituksilla. Kun tiesin, että hän oli osallistunut kunnalliseen elämään, arvelin, että hänestä tulee kykenevä valtiopäivämies. Kivekäs lähetti minut Kemiin seuraamaan vaalia. Jouduin matkustamaan sinne yhdessä valitsijamiesten mukana ja saatoin valistaa heitä tiedolla, että Kivekäs ja Kaiku olivat tällä kannalla. Vaali ratkesikin niin, että Aulin tuli valituksi suurella äänten-enemmistöllä. Siihen vaikutti ratkaisevasti Kaiun kanta.

Rovasti J. N. Merenheimo, joka 1893—94 kuului Kaiun toimitukseen.

Pekka Aulinin — kunnallisneuvos Ahmavaaran — elämäntyön me tunnemme.

Toimitustyöstä kertoi rovasti Merenheimo, että hän aluksi oli kahden Kivekkään kanssa. Suuri työ oli myös maaseutukirjeiden muokkaamisessa. Se työ jäi pääasiassa M:n osalle. Hän joutui myös lukemaan suurimman osan korrehtuureista, sillä K. F. K:n silmille se ei soveltunut — hän ei voinut olla varma siitä, että huomasi virheet. Omat pääkirjoituksensa — myös muut kirjoittelivat niitä joskus — K. F. luki jättäen nekin M:n tarkistettaviksi. Erikoisesti muisti M. tri Reijovaaran matkoiltaan lähettämät kirjeet, joista ei tahtonut millään saada selvää. — Myös muutamia omia runojaan M. julkaisi silloisissa Kaiun numeroissa ja siitä pitäen onkin hän Kaikua runoillaan avustanut. V. -94 puolella tuli toimitukseen kolmanneksi mieheksi Kaarlo Tapani Tiihonen, erittäin lahjakas mies ja hyvä toimittaja, mutta pahanlainen ryyppymies, niin että K. F. joutui häntä joskus ojentamaan. Itsehän K. F. oli ehdoton raittiusmies. Mitä hänen sosiaaliseen työhönsä tulee kirjoitti hän juuri siihen aikaan Kaiussa pitkän artikkelisarjan saksalaisen Elberfeldtin järjestelmästä ja hänen ansiotaan oli, että Oulu jaettiin pieniin piireihin, joilla kullakin oli omat hoitajansa. Nämä kulkivat kodeissa ottamassa selkoa oloista. Kuten tiedossa on oli K. myös köyhäinhoidon esimiehenä.

Silloisesta esimiehestään mainitsi M., että hän oli luonteeltaan hyvin herttainen eikä esim. heidän kahden välillä koko tänä aikana esiintynyt pienintäkään epäsopua. Kivekäs oli todella hienosti sivistynyt persoonallisuus. Yleensäkin vallitsi toimituksessa — sehän sijaitsi K.F:n talossa Pakkahuoneenkadun ja Aleksanterinkadun kulmauksessa — koko ajan hyvä yhteishenki. Humanisena luonteeltaan kävi Kivekäs kerrankin, kun hänen nuori apulaisensa sairasti influenssaa, varta vasten katsomassa häntä Kuusiluodossa, jossa Merenheimo asui. Kotiinsa kutsui hän usein, samoin kauniiseen huvilaansa, joka sijaitsi Merikosken niskassa rautatiesillan yläpuolella, josta ajanvietteistä on jäänyt erikoisesti krokettipeli mieleen.

(Jatkuu)